

Пријатељи деце општине Звездара

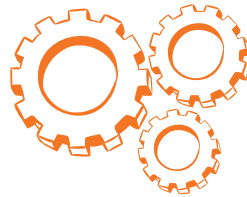
Београд

www.beograd.rs

Секретријат за образовање

ОТКРИЈМО ТА? НЕ УЧЕЊА

Како учити успешније?

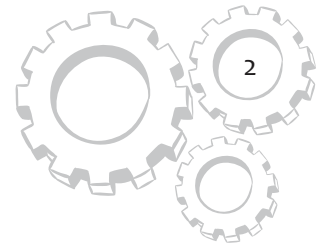

*„Знање је тек онда знање када је стечено
напором властите мисли, а не памћењем“*

Толстој

АУТОРИ
ЖИВКИЦА ЂОРЂЕВИЋ И МАЈА ВРАЧАР

Београд, 2009. година

САДРЖАЈ

АБЕЦЕДА учења

1. Шта је учење?
2. Успех и неуспех у учењу, шта је то?
3. Фактори успешног учења.

РАДНЕ НАВИКЕ

1. Шта су радне навике?
2. Шта ми је потребно за учење?
3. Концентрација – како је побољшати?

ТЕХНИКА УСПЕШНОГ учења

1. Шта је тајна 5К?

УПОЗНАЈМО ТЕХНИКЕ УЧЕЊА И КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА

ТЕХНИКА 6 МИСАОНИХ ШЕШИРА

1. Шта су мисаони шешири?
2. Упознајмо начин мишљења испод сваког шешира.
3. Како се користе шешири у учењу?

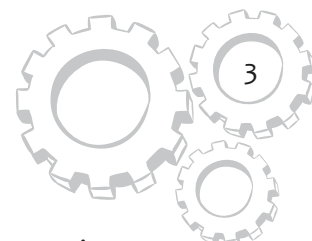
ТЕХНИКЕ КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА

- Зашто да критички мислимо
- Техника маргина – значај маргина у учењу
- Техника постављања питања
- Техника дијаграма

САМОПРОЦЕНА

ЛИТЕРАТУРА

АБЕЦЕДА УЧЕЊА

Овај материјал има за циљ да те подстакне да размишљаш о начину на који учиш, да ти пружи важне информације о томе који су начини успешног учења, да те усмери да градиш сопствени стил учења уколико га немаш, као и то да развијеш стратегије које ће ти помоћи да превазиђеш тешкоће.

Желимо да ти учење буде пријатно, забавно и да ти остварени успех представља велико задовољство.

Ми знамо да свако дете жели да постигне успех у учењу и да сваки успех смањује стрес и повећава самопоштовање и самопоуздање.

Знамо да само учење у коме си активан/на ствара стратешки оријентисаног ученика који зна како да учи и да константно развија и усавршава начине за усвајање знања и решавање проблема.

Најважнији део учења одвија се у школи, на школским часовима, али само када је ученик активан. Та ученикова активност састоји се у томе да он мисаоно учествује у обради градива, тј. да разуме садржаје који се обрађују. Значи, да би учење било ефикасно и успешно, оно увек тражи ангажованог и заинтересованог ученика

Процес учења проучава посебна наука која се зове педагошка психологија. Стручњаци за ову област нуде корисне савете које ћемо искористити у овом материјалу. Уз њихова објашњења даћемо и вежбе које ће ти омогућити да будеш активан/на и помоћи да унапредиш свој начин учења.

1. Шта је учење?

Вежба:

Размишљај о учењу.

Напиши 10 ствари на које помислиш када се каже учење.

Погледај шта си све написао/ла.

Од добијених речи направи једну или више реченица. Како ти звучи? Прочитај у себи.

Прочитај гласно као да си у некој радио емисији.

Допуни ту реченицу или реченице цртежом тј. направи мали постер који ћеш приказати када будеш гостовао/ла у емисији на твојој омиљеној ТВ станици.

Како си задовољан/на својим радом?

То што си написао/ла је твоја дефиниција учења. Она је много важна пошто показује баш твој начин размишљања и твоје искуство.

ЗАПАМТИ

Учење је усвајање знања, вештина и навика, ставова и система вредности од стране особа које уче.

Учење се одвија преко уочавања, памћења, размишљања, репродуковања, извођења различитих активности. Приликом учења у мозгу остају трагови које стручњаци зову ЕНГРАМИ.

У току учења стимулирани мозак функционише у три правца:

1. помаже ђацима да брзо, темељно и ефикасно сачувају информације
2. решава проблеме
3. рађа нове идеје

2. Успех и неуспех у учењу, шта је то?

Ми смо анализирали како ђаци уче у школи и дошли до следећих категорија:

- Неки ђаци воле да уче, веома су радознали, лако памте, могу да се сконцентришу на часу, не плаше се наставника, не плаше се ни усмених, ни писмених провера. Они се могу сматрати успешним у учењу
- Неки ђаци се труде али не показују успех
- Неки ђаци све уче напамет, не разумеју садржај који уче и све брзо заборављају. Да би одговарали морају да почну од наслова лекције. Ако их наставник прекине и постави питање нису у стању да наставе и дају одговоре
- Неки ђаци су лењи да започну учење
- Неки ђаци уче кампањски, само кад морају, пред контролне вежбе или писмене задатке

Вежба:

Размисли којој категорији ученика ти припадаш и зашто?

ЗАПАМТИ

Учење је веома сложено и састоји се од памћења и заборављања.

Памћење значи задржавање информација, а заборављање њихов губитак.

Занимљиво је да свако од нас памти на другачији начин. Неки ђаци лакше уче слушајући. То су аудио типови и њима је довољно да једном чују неко предавање и одмах га запамте. Неким ђацима је важно да виде одређене појаве и да их запамте. То су визуелни типови. Неки ђаци најбоље науче оно што изводе телом и кроз покрет. Зовемо их кинестезичким особама.

Вежба: Провери ком типу памћења припадаш

Размисли о предметима које имаш у школи. Запиши их један испод другог. Колико их је? Нека број предмета буде највиша оцена коју можеш да даш (ако је 10 предмета, онда је то оцена 10). Сада дај оцену сваком предмету тако што ће највишу оцену добити предмет који најмање волиш. Предмет који највише волиш имаће оцену 1, што значи да је први, најбољи.

Усмери се на предмет са бројем један. Пошто га волиш и градиво лако учиш, можеш на часу да размишљаш мало о себи. Провери следеће:

- Запиши како седиш и како се понашаш док наставник објашњава (мирно и усмерено ка табли, окрећеш се да боље чујеш, врпољши се на месту)?
- Како се односиш према другим ученицима?
- Шта си забележио/ла у своју свеску?

Ова вежба ће ти помоћи да откријеш како најбоље памтиш.

ЗАПАМТИ

Памћење је индивидуалан ствар. Током школовања требало би да пронађеш свој начин како да нешто најбоље запамтиш.

Путем тренинга памћење може да се побољша.

Да би мозак могао нормално да памти, најбоље је наизменично користити технике релаксације и тренинг технике памћења.

Нудимо ти неке трикове који олакшавају памћење

- Памтиш почетна слова сваке речи (нпр. набрајање врста климе из географија)
- Користиш боје у свесци за учење (није препоручљиво да користиш више од три различите боје)
- Свака боја има одређено значење за тебе
- Коришћење симбола и знакова (уместо речи која се понављају нацрташ знак у своју свеску за учење)
- Нумерисање (када учиш типологије, набрајања, врсте)

3. Фактори успешног учења

Успех у учењу зависи од различитих фактора. Сматрамо да су веома важни следећи:

1. **Породични услови** (општа породична атмосфера, мир, уважавање, разумевање, подршка, дијалог, разговор, јасни договори – тј. да ученик има утврђене границе понашања)
2. **Радни услови** (соба, радни сто, школски прибор, литература, уџбеници)
3. **Школски услови** (редовно похађање наставе, активно учешће на часу, редовна израда домаћих задатака, редовно учење, разумевање садржаја који се уче, добра предавања, наставник који подстиче ученике)
4. **Својства ученика** (интелигенција, предзнања, здравље, мотивација, заинтересованост, добра пажња, концентрација, лична амбиција тј. жеља за успехом, ниво аспирације, воља, самопоуздање, сигурност, радне навике)

Вежба:

Узми зелени, црвени и жути фломастер и поново прочитај текст о факторима успешног учења. Док читаш размишљај о себи.

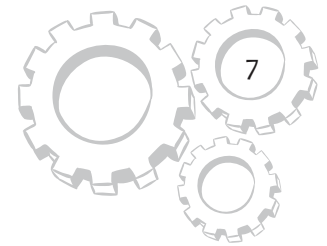
На празном папиру направи три колоне: зелену, црвену и жуту. Зеленом бојом запиши оне услове које сматраш да су код тебе добри, црвеном оне услове који су код тебе лоши, а жутом оне које не можеш да процениш.

Анализирај добијене колоне. У којој имаш највише уписаних услова?

Усмери се на црвену колону. Она приказује тешкоће које имаш у учењу. Одабери један услов. Размишљај о њему. Покушај да направиш своју стратегију за превазилажење ове тешкоће.

Уради тест: Исправка неподесних услова учења

Пажљиво размотри доле наведена питања и напиши одговор за свако од њих. Размисли шта можеш да учиниш да исправиш оно што није добро у твојим условима учења.	
Питања	Шта код мене није добро? Шта да учиним да то исправим?
Да ли имаш стално место за учење?	
Шта ти одвлачи пажњу док учиш?	
Шта не ваља у твојој држању или положају тела док учиш?	
Узнемиравају ли те при раду музика, разговор или галама?	
Који материјал за учење немаш при руци?	
У које доба дана ти је најтеже да учиш?	
Да ли те бриге или посебна интересовања спречавају да учиш?	

Ова вежба ти помаже да добро процениш сопствене слабости и да уочиш тачке ослонца. Тако ћеш лакше моћи и једно и друго да искористиш на најбољи начин. Ово ће ти омогућити да осмислиш и спроведеш промене.

РАДНЕ НАВИКЕ

1. Шта су радне навике?

За неку радњу кажемо да је навика када је обављамо аутоматски, без много размишљања. Навике се стичу од раног детињства и могу бити различите:

- **хигијенске навике** (умивање, купање, спавање, одржавање уредне собе, одржавање књига у реду)
- **културне навике** (понашање за столом за време обеда, понашање са старијима, понашање са вршњацима)
- **радне навике** (обављање кућних послова, чување кућних љубимаца)
- **еколошке навике** (бацање отпадака, чување природе, воде, одржавање зеленила..)

ЗАПАМТИ

У формирању навика код деце од најранијег детињства учествују родитељи, васпитачи, учитељи, наставници и друге одрасле особе. Како дете одраста и упознаје другу децу и друге људе оно увиђа какве су му навике. Неке сматра добрим, неке лошим, а неке ни не поседује.

Вежба:

Размишљај која је твоја најбоља навика? Које су њене карактеристике?

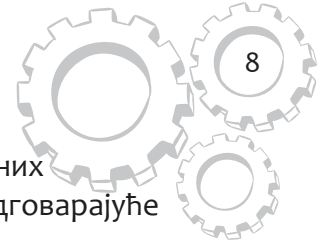
Размисли о својим радним навикама у вези са учењем. Оцени их оценама од 1 до 5, при чему је јединица најнижа, а петица највиша оцена.

Образложи оцену коју си дао/ла.

2. Шта ми је потребно за учење?

Ти можеш да утичеш на изградњу и побољшање својих радних навика учења. У формирању радних навика учења држи се следећег редоследа:

- Припреми стално радно место

Припрема обухвата постављање стола близу прозора тако да имаш добру дневну светлост. Набави лампу коју ћеш користити увече. Има zgodних зглобних лампи које лако можеш да помераш и на тај начин подешаваш одговарајуће осветљење за рад.

Изабери удобну столицу, пошто у учењу током дугог школовања проводиш доста времена.

Близу стола постави полицу у којој се налазе књиге које су ти потребне за рад, додатна литература, енциклопедије, речници, као и прибор за писање.

На део радног стола постави рачунар који ће ти бити од помоћи при учењу.

Простор око стола уреди постерима које сам припремаш, а који се односе на распоред учења и важне садржаје које треба да научиш.

Изради план рада

Размисли о својим обавезама. Када си у школи, које време можеш посветити учењу, када имаш додатну активност (спорт, музичку школу,...), када излазиш са друштвом, када обављаш кућне обавезе, када имаш омиљену емисију на ТВ, када желиш да се забавиш.

Вежба:

Направи свој распоред за недељу дана по данима, а ми ти нудимо један модел

ПРИМЕР РАСПОРЕДА УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Сат	Понедељак	Уторак	Среда	Четвртак	Петак	Субота	Недеља
7	Устајање и припрема за школу	Устајање и припрема за школу	Устајање и припрема за школу	Устајање и припрема за школу	Устајање и припрема за школу	Спавање	Спавање
8	Почетак наставе	Почетак наставе	Почетак наставе	Почетак наставе	Почетак наставе	Спавање	Спавање
9	Настава	Настава	Настава	Настава	Настава	Устајање	Устајање
10	Настава	Настава	Настава	Настава	Настава	породично дружење	породично дружење
11	Настава	Настава	Настава	Настава	Настава	кућне обавезе	кућне обавезе
12	Настава	Настава	Настава	Настава	Настава	Тренинг	Учење
13	Настава	Настава	Настава	Настава	Настава	Тренинг	Учење
14	Ручак	Ручак	Ручак	Ручак	Ручак	Ручак	Слободно време
15	Одмор	Одмор	Одмор	Одмор	Одмор	Одмор	Слободно време
16	Учење	Учење	Учење	Учење	Учење	Слободно време	Учење
17	Учење	Учење	Учење	Учење	Учење	Слободно време	Учење
18	ТВ	Тренинг	ТВ	Тренинг	ТВ	ТВ	ТВ
19	Вечера	Вечера	Вечера	Вечера	Вечера	Вечера	Вечера
20	Лектира	Лектира	Лектира	Лектира	Издазак с друштвом	Издазак с друштвом	Лектира

21	ТВ – породично дружење	ТВ – породично дружење	ТВ – породично дружење	ТВ – породично дружење	Издазак с друштвом	Издазак с друштвом	ТВ – породично дружење
22	Припрема за спавање	Припрема за спавање	Припрема за спавање	Припрема за спавање	Издазак с друштвом	Издазак с друштвом	Припрема за спавање
23	Спавање	Спавање	Спавање	Спавање	Припрема за спавање	Припрема за спавање	Спавање
24 – 7	Спавање	Спавање	Спавање	Спавање	Спавање	Спавање	Спавање

ЗАПАМТИ

Када почињеш да учиш имај у виду и следеће:

- Припреми материјал за учење
- Најбоље је да учиш предмете који су тог дана обрађивани у школи, а да обновиш оне који су ти потребни за тај дан, а већ си их научио
- Искључи све оно што те омета у раду (радио, ТВ, рачунар, телефон, присуство других особа)
- Придржавај се плана рада
- Након једног сата учења направи паузу
- Не прави паузе током учења (ТВ, телефон..)
- Активно се одмори током паузе која не треба да буде дужа од 10 минута
- Време које се проводи у учењу је индивидуално и зависи од захтева постављених у школи
- Иди на спавање око 22 сата (деци и адолесцентима потребно је да спавају око 8 сати)
- Води рачуна о исхрани, једи редовно све оброке, доста воћа, поврћа, кувану храну, млеко. Избегавај кока колу и друга газирана пића, енергетске напитке, ... Не почињи да пушиш.
- Коцка или две чоколаде ће ти добро доћи кад се умориш.

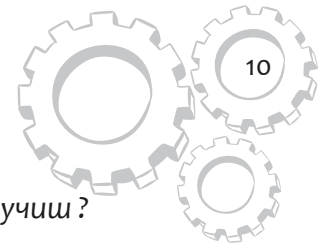
⚙ Вежбај концентрацију

Ученици с времена на време имају проблем са концентрацијом.

ЗАПАМТИ

Концентрација је способност вољног усмеравања мисли у жељеном смеру. Највеће препреке успешној концентрацији су досада, тескоба и сањарење.

Вежба:

Провери своју концентрацију

Шта радиш када не можеш да се концентришеш, а знаш да мораш да учиш?

Погледај шта раде неки твоји вршњаци?

правим паузе	спавам	гледам ТВ
слушам музику	играм игрице	прошетам
одем на тренинг	позовем друга/ другарицу	узнем чоколаду

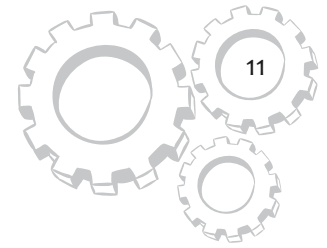
Упореди своје и њихове одговоре и види сличности и разлике

Већина ученика не схвата да може да предузме практичне кораке за побољшање концентрације и мотивације у учењу.

За успешну борбу са препрекама прочитај и примени неке од модела за успешну концентрацију.

- * Простор у коме учиш треба да буде погодан за концентрацију – искључи мобилни, радио и ТВ, не обраћај пажњу на туђе разговоре
- * Приликом учења буди активан - белешке, маргине, основне идеје, смишљање могућих питања (погледај део о техникама)
- * Свако има свој стил учења – неки стварају асоцијације, неки пишу, неки замишљају .
Важно је да на време препознаш свој стил учења
- * Покушај да процениш колико ти времена треба за градиво које треба да научиш јер је за добру концентрацију важно да знамо шта радимо и у ком временском интервалу
- * Ако је задатак претежак, подели га на делове
- * Концентрацију је теже одржати када си уморан/а. Покушај да учиш одморан/а
- * Паузе су добре, али треба да буду активне паузе
- * Избегавај побољшање концентрације уз помоћ гуаране и сличних стимуланса јер је њихово дејство на будност кратког трајања, а осим тога предуга и пречеста конзумација може озбиљно да утиче на твоје здравље
- * Покушај да учиш у пару или у групи – неким људима то помаже при одржавању концентрације
- * Када приметиш да ти мисли лутају реци самом себи СТОП и затим врати пажњу тамо где желиш да буде
- * Да би успешно вратио пажњу натраг то захтева пуно вежбе и стрпљења, али немој одустати !
- * Ако те нападну забрињавајуће мисли, пресеци их у старту, склони их на чекање док не дође време за бригу и врати своју пажњу на градиво
- * Награди себе након добре концентрације ! Награда може бити да сада радиш ствари које ти иначе одвлаче пажњу – опуштање, слушање музике, излазак у шетњу и сл.

ТЕХНИКА УСПЕШНОГ УЧЕЊА

С вољом ћеш учити само ако знаш како се учи.

ЗАПАМТИ

Многа деца нису глупа, али не знају како да уче. Потребно их је упутити у тајну учења, тј. показати им технику учења. Треба им показати како се припрема задатак, како се покреће и развија мишљење, како се мисли сређују. Када овлада техником рада дете може да приступи целом послу.

Велики проблем могу да имају и надарена деца, јер им у почетку није потребна техника учења пошто им успех омогућује добра меморија. Застој настаје на каснијем узрасту зато што нису изградили технику учења.

Шта је тајна 5К?

Технику учења можеш научити као 5 корака.

- 1. корак:** Уради преглед градива, тј. лекције коју учиш. Обрати пажњу на наслов, дужину лекције, табеле, слике, шеме.... Циљ је да стекнеш увид у целину градива. Посебно обрати пажњу на наслов јер он говори о главној идеји читавог текста.
- 2. корак:** Читај градиво у себи јер на тај начин упознајеш садржај, уочаваш непознате речи и појмове, важне моменте у тексту. Нека ти циљ буде да разумеш садржај и да га запамтиш.
- 3. корак:** Да би градиво научио/ла није довољно само да читаш и понављаш. Са „материјом за учење“ треба нешто да урадиш. Пробај ово са садржајем о морским корњачама који се налази у материјалу на страни 18.

Прочитај садржај, склони га и пробај да поновиш. КАКО ти иде? Колико познајеш чињеница? Покушај да то објасниш свом другу који о томе није читао.

А сад проради градиво тако што ћеш поново читати део по део и направити сопствене белешке. Уради то на следећи начин:

Узми чист лист папира и оловку. Прочитај први део. Заустави се. На папиру запиши непознате речи и резиме по тачкама. У тачкама испиши ново што си сазнао/ла и направи преглед садржине поглавља.

Да помогнемо, из лекција о корњачама белешке ће изгледати овако:

Морске корњаче

ПРВИ ПАСУС

• спада у гмизавце (шта су гмизавци? Помоћ – Енциклопедија „1000 ЗАШТО, 1000 ЗАТО“, страна 137. „Кад просечан човек помисли на гмизавце, одмах му падне на ум змија. Међутим овај ред обухвата и многа друга створења која гамижу или пузе....“

- разликује се од осталих гмизаваца по оклопу
- најстарија се појавила пре око 215 милиона година

ЗАПАМТИ

Показатељи научног су:

1. разумевање општег смисла и значења сваке чињенице
2. спремност да се градиво систематски изложи
3. олакшано усвајање нових садржаја
4. развијање умних способности

УПОЗНАЈМО ТЕХНИКЕ УЧЕЊА И КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА**ТЕХНИКА 6 МИСАОНИХ ШЕШИРА****1. Шта су мисаони шешири?**

У савременим школама важно место требало би да заузму предмети о томе како учити и о томе како мислити. Кроз ове предмете ђаци би требало да науче како ради наш мозак, како ради наше памћење, како можемо да сачувамо информације, дозовемо их и повежемо са другим појмовима.

ЗАПАМТИ

Избегавај да памтиш оно што не разумеш.

Најбоље методе за успешно учење су оне које омогућују да учење ученику буде успешно, једноставно, лако, пријатно и забавно.

Једна од њих је техника „Шест мисаоних шешира“.
Хајде да је упознамо.

Вежба: Напиши 10 асоцијација у вези са речју шешир.

Вежба: Хајде да се поиграмо претварања

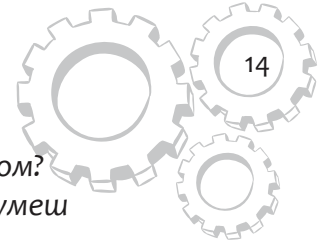
Замисли да поред себе имаш три шешира: сламени шешир, велики црни цилиндар и каубојски шешир.

Стави прво сламени на главу и запиши ко си, о чему размишљаш и како се осећаш. Промени шешир, узми црни цилиндар и понови исту активност као са сламеним шеширом.

Сада то уради са каубојским шеширом.

Којом брзином си их мењао/ла? Да ли је било тешко променити их?

Врати се на своје белешке:

Да ли си исто размишљао/ла и исто се осећао/ла под сваким шеширом?

Ако ти је под сваким шеширом било различито онда можеш да разумеш следећа објашњења.

Ако је било исто, врати се на почетак вежбе, стани испред огледала са шеширом на глави и замисли да си стварна особа која носи тај шешир. Мењај шешире и запиши о чему размишљаш и како се осећаш. Кад завршиш вежбу можеш да нам се придружиш јер смо сигурни да ћеш разумети објашњења.

2. Упознајмо начин мишљења испод сваког шешира

Стручњак за мисаоне шешире, Де Боне увео је 6 шешира: бели, црвени, жути, црни, зелени и плави. Сваки шешир тражи да се размишља на другачији начин.

- Бели шешир се бави чињеницама и бројкама, неутралан је и објективан. Има дисциплиновано мишљење, развија осећај за дирекцију, не нуди интерпретације
- Црвени шешир је шешир за интуицију и емоције као што су страх, љутња, симпатија, љубав, заинтересованост, радозналост, зачуђеност
- Жути шешир од нас тражи да мислимо позитивно и конструктивно, да видимо шта је позитивно, да сагледамо предности и оно што је вредно
- Црни шешир нам помаже да уочимо грешке, пропусте, мањкавости, опасности, ризике, једном речју да критички сагледамо ситуацију.
- Зелени шешир тражи од нас да стварамо идеје, да сагледавамо нове опције и могућности
- Плави шешир тражи да сагледамо процес нашег размишљања, да изведемо закључке и да сагледамо поштовање правила

Вежба: Наш задатак је да за састанак кућног савета зграде, који је за тему поставио питање држања кућних љубимаца у станovima, припремимо излагање. Излагање припремају заједно све особе које држе кућне љубимце у нашој згради: Јоца има пса добермана, Маја ила пудлу, Милица има сијамску мачку, Урош акваријум са рибицама и Здравко папагаја.

Пошто су обучени за примену технике мисаоних шешира сматрали су да је то најбољи начин да свеобухватно сагледају проблем и да направе излагање.

- Бели шешир: Кућни љубимци могу бити различите животиње које живе у станovima или кућама, и о којима људи брину.
- Црвени шешир: Према кућним љубимцима њихови власници гаје изузетну љубав. Деца у згради би била тужна без њих.
- Жути шешир: Кућни љубимци се радују својим власницима, а деца уче да буду нежна према животињама, да брину о њима, да их хране, одржавају чистоћу. Заједничка игра је посебно значајна деци.
- Црни шешир: Кућни љубимци праве буку, имају специфичан мирис који се осећа у згради понекад као смрад, изазивају негативне емоције код суседа који не сматрају да је добро држати животиње у стану
- Зелени шешир: Посветити већу пажњу кућним љубимцима када се ради о хигијени (чистити за њима), изводити животиње у шетњу у време када се по кућном реду суседи одмарају. Организовати једном месечно Дан за љубимце, када станари могу да узму животиње (од комшије?) и сами се поиграју са њима, да им донесу храну....
- Плави шешир: Саслушати пажљиво примедбе станара зграде, анализирати их и тражити начин да се животиње чувају као кућни љубици, али да не ометају остале станаре.

3. Како се користе шешири у учењу?

Када схватимо шта који шешир значи, можемо их користити у учењу и то тако што ћемо при учењу садржаја мењати шешире на глави. На тај начин пролазимо кроз процес усвајања чињеница, одређујемо своја осећања према тим чињеницама, анализирамо користи и недостатке, смишљамо нове идеје и изводимо закључке.

Пробај да, мењајући шешире, решиш следеће проблеме:

- Ниси задовољан/на оценом из математике. Размишљај под белим и зеленим шеширом о томе?
- Твоја школа организује летовање за ученике школе. Под црвеним, жутим и црним шеширом размишљај о томе.
- Припремаш излагање о прочитаној књизи. Стави на главу плави шешир и припреми се
- Измисли свој шешир и одреди које мишљење он захтева

ТЕХНИКЕ КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА

“Свако ко престане да учи је стар, имао 15 година или 80 година. Свако ко настави да учи је млад. Највећа ствар у животу је остати млад.”

Хенри Форд

Учење не престаје са завршетком школовања. Учење и живот су две стране исте медаље. О учењу које траје целог живота размишљали су многи учени људи. Данашње друштво брзо се развија уз сталну експлозију информација и постаје немогуће запамтити све што настаје из појединих научних области.

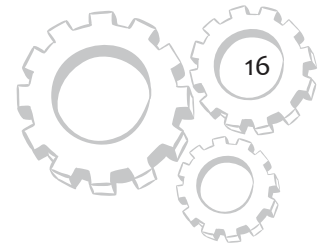
Стога је важно развијати критичко мишљење и технике учења јер су нам неопходни. Критичко мишљење се развија од најранијег узраста, али колико ће се развити и неговати зависи од окружења и од подстицаја које у њему добија. Способност да се једна појава или предмет сагледа из више угла, а не само из свог угла, јавља се између 7 и 9-е године и развија се до 11 година.

ЗАПАМТИ

Критичко промишљање је процес који захтева време, вољу и намеру. Зашто је то важно? Сматра се да смо усвојили неке идеје и знања када можемо да их изразимо властитим речима. Да би нам то пошло за руком потребно је да вишеструко и вишеслојно прерадимо информације, податке из градива или неку вештину коју треба да научимо....

Разумевање је јаче, а памћење се продужава уколико имамо прилику да слободно и самостално правимо сопствене схеме о новом градиву или новим знањима и вештинама.

Онај ко критички мисли поставља следећа питања:

Шта ја мислим о томе ?

Како се та нова информација уклапа у оно што већ знам до сада ?

Шта сада могу другачије да урадим када располажем са том новом информацијом?

Како ће се те идеје одразити на моја уверења?

И сам начин на који су аутори пројекта „Откријмо тајне учења „, организовали и конципирани програм на CD-у, као и сам семинар представља критичко размишљање о процесу сопственог учења. Веома је важно подржати сопствено настојање да разумемо! Бићемо успешнији у томе уколико поново ишчитавамо исте информације док не постигнемо разумевање, постављамо питања и не одустајемо....

Да се подсетимо - критичко мишљење

ШТА?

Сложен процес мишљења који започиње усвајањем информација, а завршава се доношењем одлука.

ЗАШТО?

Поред тога што поседујемо информације, треба да знамо да их креативно повежемо. У модерном свету опстају само особе које брзо уче и прилагођавају се ситуацији.

УСЛОВИ?

Време и прилике да вежбаш
Одобрење - допустити себи да мислиш и теоретишеш
Разноврсност (не постоји само један исправан одговор)
Активно учешће
Преузимање ризика
Поштовање - нема подсмеха за напоре...
Неопходно је да верујеш да је твоје мишљење вредно

КАКО?

Техникама учења које ти нуде аутори програма Откријмо тајне учења и новим техникама које ћеш самостално открити на нашем сајту или у литератури код аутора који се баве методама за подстицање креативног и критичког размишљања (Едварда де Бона, Тонија Бузана и сл.).

Примена критичког размишљања на примеру техника учења

На примеру текста примењујемо једноставне, свакодневно употребљиве технике критичког мишљења. Кроз решавање задатка упознајемо технику, сагледавамо њене позитивне и негативне стране, и размишљамо како и где можемо да је користимо.

Прочитај текст о морским корњачама

МОРСКЕ КОРЊАЧЕ

Корњаче (Testudines) су ред животиња из класе гмизаваца, карактеристичних по свом оклопу. Најстарије ознате корњаче су од пре око 215 милион година, и тренутно на Земљи постоји више од 300 различитих врста; од тога седам морских, 180 слатководних и преко 60 копнених врста.

Са изизетно поларних подручја, корњаче живе на свим континентима, у пустињама, морима, рекама и мочварам, а највише их има у подручјима са умереном и тропском климом. Нарочито су бројне врсте у Северној Америци и Југоисточној Азији. Све корњаче се одликују оклопом који је јединствен у животињском свету. Састоји се од леђног и трбушног дела, који су међусобно спојени својеврсним коштаном „мостом“. У свом доњем делу оклоп је масивне коштане грађе. Преко тог коштаног слоја налази се слој коже.

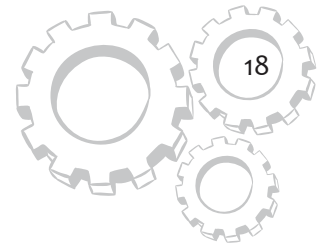
Данашње корњаче немају зубе. Располажу снажним апаратом за храњење који се развио од чељусних костију. У прошлости корњаче су имале зубе, али су се они током еволуције изгубили и замењени су преобликованим чељустима. као и сви други гмизавци ни корњаче не жваћу храну него откидају комаде, помажући се при томе предњим удовима.

И на копну и у води корњаче се крећу кривудава што је типично за гмизавце. При томе се ослањају на оклоп што има у води смањује потрошњу енергије. На копну њихово кретање делује врло неспретно. Морске корњаче су развиле јединствен начин кретања. Машу предњим удовима које подсећају на пераје. На тај начин под водом постижу доста велику брзину уз оптималну потрошњу енергије, што им омогућава преваљивање великих удаљености. Поред великог броја врста чија се величина креће између 10 и 30 цм, ту су још и џиновске корњаче са острва Галапагос и са Сејшела чија дужина оклопа може бити и преко 1 м. Корњаче виде јако добро, а у мраку боље него људи. Боље разликују боје од људи јер, као и сви гмизавци, имају 4 типа фоторецептора за разликовање таласних дужина светлости.

Нарочито им је изражено чуло мириса. Код корњача се чуло мириса налази у грлу. Мирисом распознају јестиву од нејестиве хране и препознају тло у које могу закопати јаја.

Корњаче немају спољње уво. Не чују ни приближно тако добро као људи. Уместо тога, осете дубоке вибрације у својој околини. Осим за време парења, корњаче су углавном неме. Изузетак је реакција на страх, када увлаче главу у оклоп и притом испуштају глас који подсећа на фрктање.

Корњаче могу живети јако дуго. Џиновске корњаче са Галапагоса могу живети и преко 200 година. Неке америчке корњаче могу живети и дуже од 100 година. Неки примерци су доказано доживели старост од 180 година. Такође, како би се скренула пажња на угроженост те врсте, која се иначе назива још и живим фосилима, 23. мај је проглашен Међународним даном корњача.

1. ТЕХНИКА МАРГИНА:

Упуство за ученике:

Док читаш на маргинама текста бележи следеће ознаке:

тачно - уколико нешто што прочиташ потврђује оно што си и сам/а знао/ла или мислиш да знаш

мање, минус уколико је нека информација коју си прочитао/ла супротна или се разликује од онога што си мислио/ла да знаш

више, плус ако је информација са којом си се сусрео/ла нова за тебе

знак питања ако се ради о информацији која те збуњује или уколико постоји нешто о чему би волео да сазнаш нешто више

Ове ознаке користи према твојој личној процени, тамо где мислиш да треба да их упишеш. Не мораш да обележаваш сваки ред, него нека твоја ознака буде огледало твог односа према прочитаном и битности информација.

После обележавања пренеси реченице или делове реченица који су "привукли твоју пажњу" у наредну табелу:

Табела: знање о сопственом знању после индивидуалног читања.

 (тачно)	 (погрешно сам мислио)	 (ово ми је ново)	 (ово ми је нејасно)

2. ТЕХНИКА ПОСТАВЉАЊА ПИТАЊА:

Ова техника помогла нам је да разумемо текст, а за више нивое мишљења помоћи ће нам вежбање постављања питања:

Значај постављања питања:

Када постављамо питања, и то у вези са насловом, поднасловом, или неким важним појмом у тексту, боље памтимо градиво јер током учења добијемо договор на питање које смо претходно себи поставили. Касније, за време учења, одговори на питања имају значај открића и чине нам градиво занимљивијим. Постављање питања тражи од тебе да размишљаш о тексту као целини.

Док вежбамо постављање питања морамо да ангажујемо више нивое мишљења

Питања о значењу:

- Шта ћеш запамтити у овом тексту?
- О чему си размишљао док си читао?
- Која је најважнија порука наше данашње лекције ?
- На која питања текст није одговорио?

Питања о садржају текста:

- Кад би ти писао овај текст, шта би променио?
- Да ли је текст оригиналан ? Зашто?

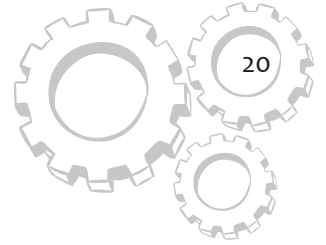
Питања о стилу:

- Како је аутор задржао твоју пажњу?
- Како је аутор истакао важне информације ?
- Како је аутор развио своје идеје?

3. ТЕХНИКА ДИЈАГРАМА

ДИЈАГРАМИ – ПОМАГАЧИ У УЧЕЊУ

ШТА ЈЕ ТО?

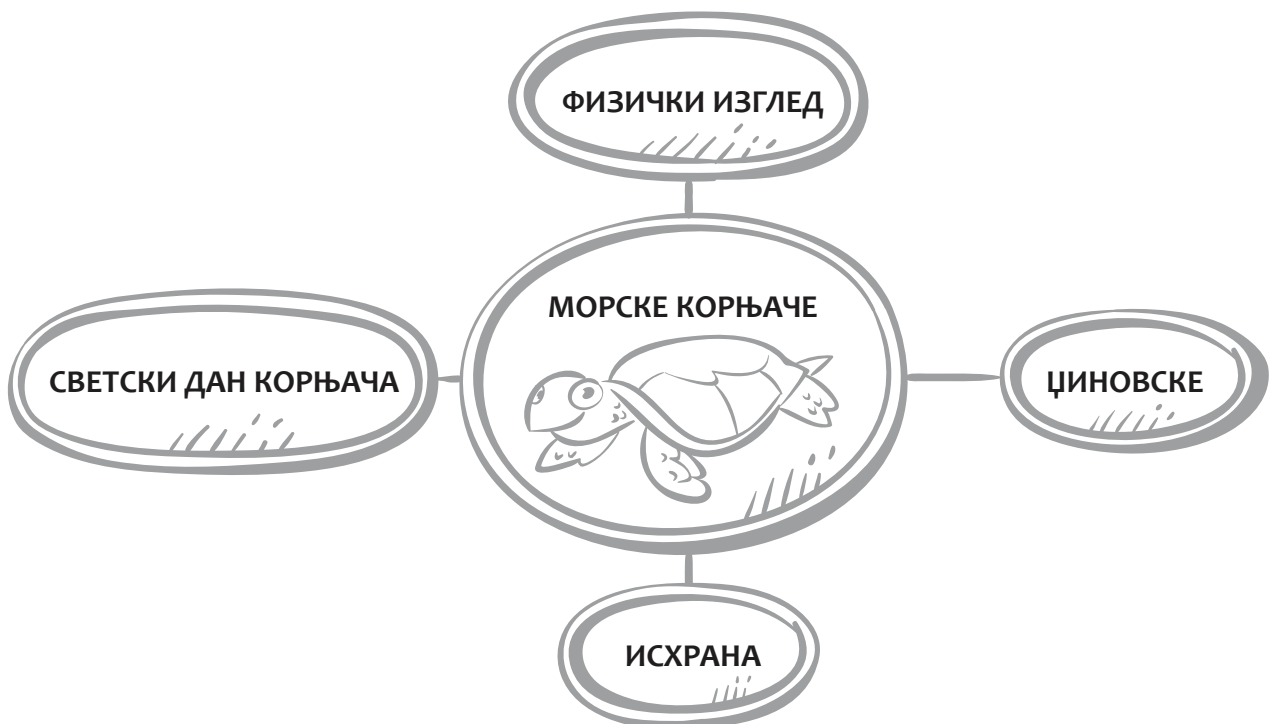
Техника подучавања која нас подстиче да слободно и отворено разговарамо о теми.
Нелинеарни облик мишљења који је у блиској вези са начином на који наш мозак функционише.

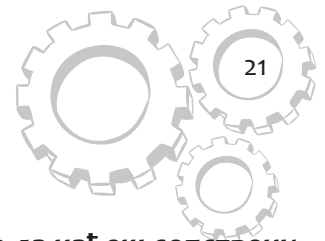
ЗАШТО? ЦИЉ?

Сагледаваш властита знања и уверења о некој теми уз опуштање!

КАКО СЕ КОРИСТИ?

Напиши кључну реч на средини
Почињеш са записивањем речи или фраза које ти падају на памет
Док записујеш појмове повезујеш оне појмове за које сматраш да се могу повезати
Записујеш што више појмова док ти идеје не пресуше
Записујеш све што ти пада на памет
Нека буде што више веза међу појмовима
Не престајеш са писањем док не протекне довољно времена

СТИЛОВИ УЧЕЊА

У овом поглављу упознаћемо те са основним стиливима у учењу и како да нађеш сопствени стил у учењу.

Вежба:

Размисли на које све начине учиш (узми папир и испиши што више глагола који обележавају процес учења). Сети се на које све начине учимо и испиши глаголе које описују начине учења.

ЗАШТО НЕКО ДОБРО ПАМТИ БРОЈЕВЕ, А НЕКО ЛИКОВЕ ?

Стил учења дефинише пут којим обрађујемо информације. Већина ученика није ни свесна који им стил учења одговара, иако имају идеју о томе да из неких активности и ситуација уче успешније него из других. Најпознатија и код нас најчешће коришћена класификација стилова учења урадили су Гарднер и Д. Колб.

Гарднер наводи следеће стилове : ВИЗУЕЛНИ, АУДИТИВНИ и КИНЕСТЕТИЧКИ.

Визуелни типови уче гледањем. Призивају слике када покушавају да запамте, како та ствар изгледа у њиховој глави. Размишљају у сликама, праве графиконе и илустрације . Четрдесет посто ученика припада овој категорији.

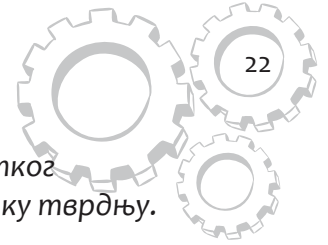
Аудитивни типови уче и памте по слуху, најбоље уче слушањем. Лакше уче читајући наглас... Воле да снимају текст или градиво на аудио касету...

Кинестетички воле да додирну предмет, да виде како ради. Најбоље уче кроз покрет, активност, додир.... Тешко им је да дуго времена седе на месту. Воле када могу да направе нешто, а не само да читају или слушају. Кинестетички имају највише проблема у школи, јер нажалост, у већини школа учење се још увек одвија по традиционалном моделу. Пожељно је комбиновати све стилове. Свако има свој начин учења и најбоље је када је при учењу укључено више чула. Запамти се 90% када се види, чује, каже и онда направи.

Вежба:

Покушај сада да глаголе које си набројио/ла у претходној вежби категоризујеш у ове колоне.

Аудитивни 	Визуелни 	Кинестетички

Вежба:

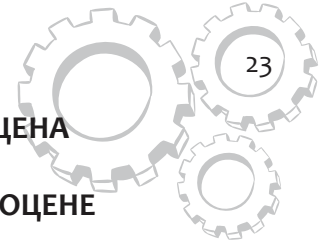
Испред тебе је мини тест са тврдњама. Твој задатак је да након кратког размишљања ставиш знак нпр. (+, ⊗, √, ☺) у колону ДА, НЕ, ДОНЕКЛЕ за сваку тврдњу. За сваку тврдњу можеш ставити само један знак.

Тврдње	Да	Не	Донекле
Стил учења је начин обраде и разумевања информација коме највише тежимо.			
Треба изабрати само један тип учења.			
Аудитивни типови воле да додирну предмет рукама.			
Кинестетички тип размишља у сликама.			
Свако има своја начин како да учи. Најбоље се учи када је при учењу укључено више чула. Запамти се 90% када се види, чује, каже и онда направи.			

Одговори се налазе у тексту о стиловима учења. Пронађи их самостално!

КАКО ДА ПОБОЉШАМ СОПСТВЕНО УЧЕЊЕ – САМОПРОЦЕНА

ПРОВЕРИ СВОЈЕ НАПРЕДОВАЊЕ У УЧЕЊУ – ТЕСТ САМОПРОЦЕНЕ

У прилогу се налази тест самопроцене који смо припремили да ти помогне да објективније пратиш своје напредовање у учењу и усавршаваш се непрестано у свом даљем раду и учењу.

Тест се састоји од инвентарне листе тврдњи која прати процес и предуслове успешног учења. Размисли у којој мери тврдње одговарају твом искуству након одређеног периода учења. Уколико садржаји тврдње у малој мери одговарају твом искуству заокружи 1, уколико тврдње делимично одговарају твом искуству заокружи 2, а уколико тврдње у потпуности одговарају твом реалном искуству током периода учења заокружи 3.

Припремаш се за учење и правиш свој план на недељном нивоу.	1	2	3
Сваки дан испланираш које предмете учиш и колико сати.	1	2	3
Учиш предмет истог дана када је било предавање у школи.	1	2	3
Умеш да поставиш најважнија питања о лекцији.	1	2	3
Тражиш значење непознатих речи уколико се са њима сусретнеш у лекцији.	1	2	3
Белешке правиш својим речима не користећи дословце речи аутора.	1	2	3
Учење не прекидаш чим нешто не разумеш него мозгаш или питаш некога.	1	2	3
Не ослањаш се правише на туђе белешке, оне су најчешће успутни продукт туђег учења!	1	2	3
Радуетеш се кад нешто научиш или успешно одговараш на усменој или писменој провери у школи.	1	2	3
Нису сви други паметнији од тебе, већ боље организовани и имају боље навике и методе учења и сналажења.	1	2	3
Трудиш се да пратиш своје напредовање и да добијеш повратну информацију од наставника.	1	2	3

Желимо ти пуно успеха у учењу и напредовању у школи !

Намера нам је била да те мотивишемо да више размишљаш о сопственом учењу и да боље организујеш своје учење!!! Надамо се да смо у томе успели !

ЗАПАМТИ

Литература су корисне књиге које ти могу помоћи да боље учиш.
Овде је списак најбољих књига о учењу.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Јукић др Стипан „Учење учења у настави“, Савез педагошких друштава Војводине, Нови Сад, 1977. год.
2. Мр Маријема Вилис, Мр Викторија Киндл Ходсон „ Откријте свој стил учења “, Финеса, 2005. год. Београд
3. Рудњански Јарослав „Како треба учити“, Завод за издавање уџбеника, Сарајево, 1967. год.
4. Радовановић Радомир „Како постићи бољи успех у учењу“, Пожревац 1967. год.
5. Смолић – Крковић „Зашто и како учити“, Школска књига, Загреб, 1988. год.
6. Боне де Едуард „Научите ваше дете како да размишља“, Народна књига, Београд, 1995. год.
7. Ригон – Босије „Како да стекнеш самопоуздање“, Креативни центар, Београд
8. Колс, Вајт, Браун „Научите да учите“, Креативни центар, Београд
9. Фостер, Савицки, Шејфер, Зелински „Мислим, дакле учим“, Креативни центар, Београд